ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

Комсомольський комунар

орган Кіровоградського обкому ЛКСМУ

Рік видання IX
№ 99 (955).

ЧЕТВЕР

22 СЕРПНЯ 1968 РОКУ.
Ціна 2 коп.

ОУНБ ім. Д. Чижевського

Ветерани з Москви. Хлібосіллю вітають юні кіровоградці маршала авіації, Героя Радянського Союзу В. О. СУДЦЯ.

ДОЗЕМНИЙ ВАМ УКЛІН, ВЕТЕРАНИ!

Комсомольська молодість! Гартована в боях і походах, окроплена кров'ю і потом, знялась над землею червоним прапором — під багряними зорями. І в тому горнилі юності народилася вірність, і по тій битій дорозі понеслася естафета: з рук в руки, від покоління до покоління.

Будьте певні, ветерани — сивочолі батьки, матері — червоне знамено ніколи не згасне в ритмах труда, в полум'ї перемог. Нам, молодим, долати вершини, на які задивилися з далекого обрію ваші неспокійні серця.

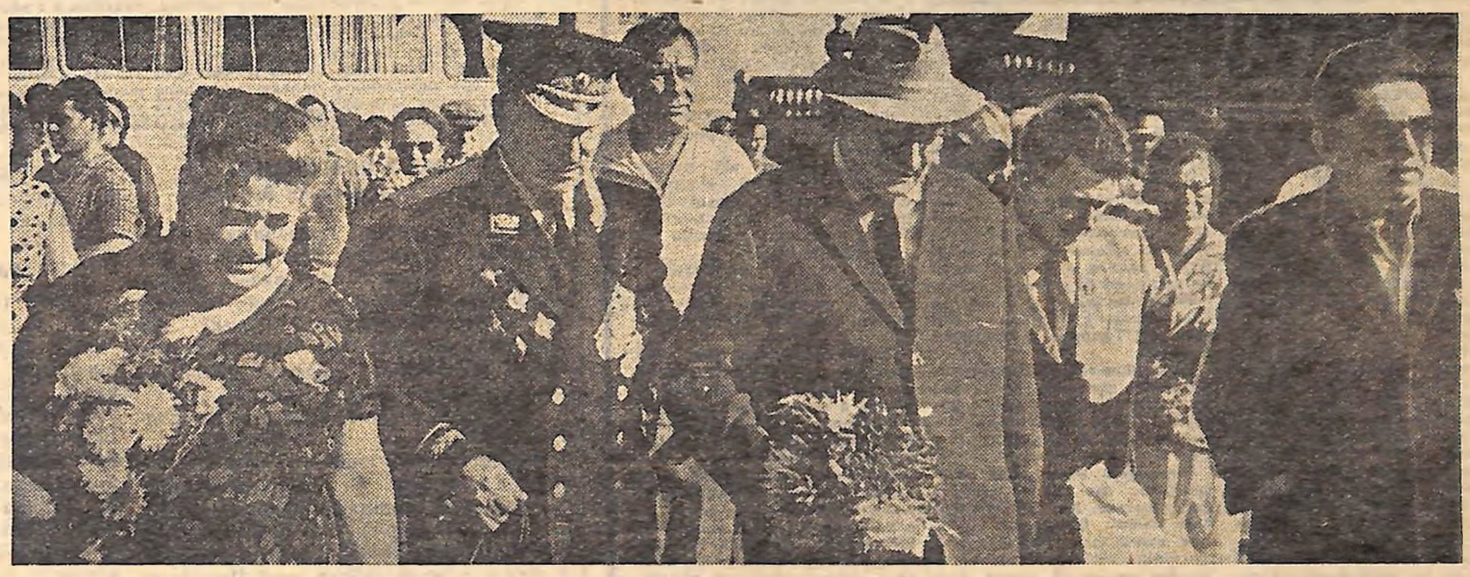

Прибули гості з Одеси.
Фото В. КОВПАКА.

МОЛОДІСТЬ БАГРЯНОГО БАНТУ

МОСКВА

На пероні незвичайне пожвавлення: кіровоградці зустрічають дорогих гостей — московську делегацію Другого зльоту ветеранів комсомолу Кіровоградщини. Зустрічати їх вийшли сиві ветерани комсомолу з багряними бантами на грудях, молоді агрегатники, учні школи торгово-кулінарного учнівства, представники комсомольських організацій міста.

Десь зривається пісня. Чути звуки оркестру. То воїни місцевого гарнізону готуються зустріти ветеранів, чия комсомольська юність починалася на Кіровоградщині.

Нарешті западає урочиста тиша. До перону підкочує експрес. У вікнах вагонів—схвильовані, збуджені обличчя маршала Володимира Олександровича Судця, адмірала флоту Миколи Єфремовича Басистого, генералів Афанасія Семеновича Сіроженка, Олександра Яковича Жиденка, професора, проректора Московського державного університету Григорія Даниловича Вовченка, перших комсомольців і комсомолок Кіровоградщини Івана Олександровича Полоки, Валентини Данилівни Оникієнко, Любові Григорівни Людмилової.

Ветеранів тепло вітають секретарі обласного комітету партії Д. П. Максименко та Л. Г. Кравченко, секретарі обкому ЛКСМУ М. Д. Сиротюк, М. Г. Гайдамака, Т. П. Лащевська, секретар міськкому партії І. П. Валявський, голова міськвиконкому Б. К. Катеринчук, секретар міськкому комсомолу А. І. Ніцой, члени бюро обласного та міського комітетів комсомолу.

Молода працівниця Будинку культури імені Калініна Жанна Бобровницька та студент Кіровоградського інституту сільськогосподарського машинобудування Олександр Ляшенко від імені кіровоградської комсомолії підносять гостям на українському рушнику хліб-сіль.

Зустріч з містом. Багато хто з ветеранів комсомолу не пізнає його, так змінилося воно. Але Любов Григорівна Людмилова, організатор першого в Кіровограді комсомольського осередку, пізнає. Пізнає приміщення клубу, в стінах якого вони, діти робітників, ще в 1918 році вирішили організувати партію молодих комуністів. Любов Григорівна задивляється на ті площі і вулиці, де вона мітингувала разом з товаришами, де молоді робітники - комсомольці давали відсіч есерам, меншовикам, українським націоналістам, де відбивали банди Шкуро, Григор'єва, Зеленого.

Як найдорожче, згадують свої юні роки, проведені на Кіровоградщині, колишній керівник курсів політграмоти авіабригади, нині маршал авіації, Герой Радянського Союзу Володимир Олександрович Судець, колишній секретар Новоукраїнського райкому комсомолу Семен Михайлович Вейсбіш.

А сьогодні увечері кіровоградці матимуть змогу послухати їх на мітингу, що відбудеться в парку імені В. І. Леніна.

Г. ЩЕРБИНА.

ЧУЄМ!

— Чуєш, сину!
— Чую, батьку, чую! —
Ці слова летять через віки
І безсмертя вірності віщують,
Наші справи красять, як вінки.
Бо тече в синівських жилах пружно
І живих, і мертвих чиста кров —
Тих, що за життя вставали дружно,
І за правду, і за ту любов,
За якою ми живем і діем
З іменем і словом Ілліча:
Лиш добро по всьому світу сієм,
Лиш добро несем в своїх очах.
— Чуєш, сину!
— Чую, чую, чую! —
Ці слова летять через віки
І безсмертя вірності віщують,
Наші справи красять, як вінки.

ВАША ЮНІСТЬ СТАЛА БОЙОВИМ ЗНАМЕНОМ

Через кілька хвилин вони зустрінуться з членами бюро обкому партії, бюро обкому комсомолу. А поки що всі, хто приїхав до Кіровограда на II зліт ветеранів, вирішили сфотографуватись на згадку про зустріч в дорогому степовому місті.

Фото В. КОВПАКА.

ІМ'Я НА ГРАНІТІ

«Коли я помру, мамо, крадькі мого заповіту: сині гіркі телеграми ти розішли по світу», — так писав іспанець Гарсіа Лорка.

Вони ж не лишили ніяких заповітів...

В усі кінці країни учні 6 «а» класу Новоукраїнської школи № 6 написали листи. А незабаром — нескінченний потік відповідей, схвильованих, радісних (адже дехто й не знав, де похований брат, батько, син, чоловік). Писали сестри, діти, матері, які зворушливо розповідали про своїх рідних.

Україна.

Фронт.

1941 рік.

Україна — кордон між життям і смертю. Смерть зупинила Миколу Комнатова на новоукраїнській землі. І сьогодні, через двадцять три роки, піонери загону імені Юрія Гагаріна говорять про нього: «Дорога Ксеніє Василівно! Сповіщаємо Вас, що Ваш чоловік похований в нашому місті...»

Зажили рани. А ні-ні, та й полосне по серці якась вісточка. Синій чотирикутник прилетів у селище Пограничне Приморського краю. Частина дитячого серця була в ньому, піонери говорили тим голосом, який вона так давно чула, який вона хотіла чути зараз. Жінка заплакала. І ті люди, які спішили того суботнього вечора в кіно, не знали, що в невеличкому будинку, на розі вулиць Червоноармійської і Лазо затамувався жіночий біль. А її рука виводила великими літерами: «Дорогі мої діточки! Яка я вдячна вам. Хай завжди над вами буде чисте небо».

Йшли листи...

З Харкова і Полтави, з Воронежа і Тамбова, з Чувашії і Болгарії.

Листи написані олівцями, учнівськими ручками, кульковими і автоматними. Гарним почерком і ледь розбірливим. Та адреса одна: м. Новоукраїнка, СШ № 6, 6 «а» клас.

Морозного ранку 1968 року прийшов ще один лист, з Свердловська. Писав Терентій Вікторович Вікторов, воїн, ім'я якого було висічене на гранітній плиті братської могили. Він писав: «Я живий. Був тяжко поранений у вашому місті, втратив зір. Зараз живу й працюю в Свердловську».

І приємно було спостерігати, як зволожуються очі дітей, як вони підростають, мужніють. Розкривались серця навіть у бешкетників.

А ще через кілька днів: «Їду. Зустрічайте. Вікторов».

В лютому піонери, вчителі, батьки, працівники різних підприємств зібрались на пероні.

Хвилею серед дітей шепіт: «Сімдесят восьмий поїзд...»

Завмерли в чеканні. З вагона вийшов звичайний чоловік, знівечений війною. Перше слово вітання було звернене до слідопитів.

Зашкарублими від морозу пальцями Вікторов відшукує на меморіальній дошці своє прізвище. Ось він, сьомий... Пучки обнікають вогненні літери «Вікторов».

Дві сльози викотилось з темних очей воїна. І хто зна, може в цю хвилину йому довелося пережити все з початку.

Може, пригадався йому той день, коли на попутній машині віз донесення в штаб дивізії. Тут-то й настиг його снаряд...

Прийшов до пам'яті в українській хаті, в якій пахло молоком і чебрецем...

Наталка Токар, голова ради загону, вручила гостеві найдорожчий подарунок — жменьку землі. Трохи згодом в письмовій роботі дівчинка писала: «...вручаючи Терентію Вікторовичу священну землю, политу його кров'ю, я відчула, що на мені лежить відповідальність оберігати її. Прикрашати садами і квітами. Я збережу пам'ять про тих, хто завоював для мене небо, сонце, школу... Клянусь!»

На День Перемоги в піонерів 6 «а» класу було багато гостей. Відверто кажучи, змістовну роботу провів червонозоряний батальйон. Виконали всі накази вірно і своєчасно. Газета «Зірка», підвівши підсумки гри «Зіринця», нагородила окремі підрозділи грамотами, а начальника штабу Сашу Охоту — путівкою в табір «Молода гвардія».

Готуючись до 50-річчя ВЛКСМ, учні нашої школи збирають цікавий матеріал про перших комсомольців двадцятих років міста Новоукраїнки, матеріал про сучасну комсомолію.

Л. ЯЦЕНКО,
організатор позакласної і позашкільної роботи Новоукраїнської СШ № 6.

Це було в лютому.

ВІННИЦЯ. ДНІПРОПЕТРОВСЬК.

В ПЕРЕПОВНЕНИЙ ТРОЛЕЙБУС зайшло кілька літніх людей. На грудях — червоні стрічки, комсомольські значки. Гості. Пасажири шанобливо пропонують їм місця. Кожен знає: прибули ветерани, перші комсомольці Кіровоградщини. Таку ж гостинність відчувають наші земляки, що з'їжджаються нині до обласного центру з усіх кінців Радянського Союзу, і в парках, скверах, на вулицях. А, зібравшись разом, приклікають приємні серцю спомини, пригадують славну минувшину, радіють за щасливе сьогодення.

Ось такими розчуленими, зворушеними згадками я і застав у 209 номері готелю «Україна» перших комсомольців-земляків Дмитра Тимофійовича Бурченка, Мирона Олексійовича Камінського і Семена Михайловича Вейсбіша. Усім далеко за шістдесят. Та сьогодні, мабуть, вони, як ніколи за останні роки, почувають себе бадьоріше, свіжіше. Що не кажіть, а юність ніколи не забувається. І коли ті роки прожито гідно, коли зберіг честь з молоду, то і в сімдесят, при поршанні в далеку минувшину почуваєш себе окрилено, піднесено.

Я і прошу шановних гостей розповісти про цікаві події з їх комсомольського життя. На вишнево-пришерхлих губах Дмитра Тимофійовича заблукала посмішка. Він і почав...

ШЛЯХ З НОВГОРОДКИ

Дмитро Тимофійович Бурченко

Марія Хільченко приваблювала зовнішністю, скромністю, суворістю. В усіх її намірах, вчинках відчувалась доброзичливість. Помітив у дівчини ці якості і комісар Романов з 14-ї армії, яка звільнила в 1920 році Новгородку від банди Могирьова. Зібравши найбільш свідому молодь, він порекомендував:

— Оберіть її своїм вожаком. Не жалкуватимете...

Прислухались юнаки та дівчата до поради комісара. Всі шістнадцять комсомольців на перших своїх зборах проголосували за Марію. І вона стала секретарем. Не про культпоходи та екскурсії в ті дні думали. Дбали, щоб Радянську владу в селищі зберегти, батраків від куркулів захистити. Кожному тоді видали гвинтівки, патрони... Так починався комсомольський стаж перших новгородківських комсомольців.

— Пригадую млини. Три їх було в селищі. Колись — приватні, а з приходом Радянської влади — державні. Та несправними вони народу дістались. Зустрівся якось з членами осередку вальцювальник Ваня Майдибура і мовить: «Усі вузли оглянув. Можна відремонтувати». Поклалися на комсомольця. Три недільники організовували. А хіба ж по сім годин працювали? З рання до смеркання. І пустили машини.

Ветеран новгородківської комсомолії розповів про те, як він у Вершинокамянці та Інгулокам'янці створював у 1922 році комсомольські осередки, про секретарів цих організацій Дениса Діброву і Платона Величка. Повідав про те, як партизанив за часів Великої Вітчизняної війни. Тоді він був секретарем підпільного обкому. Штаб народних месників базувався в районі Вінниці. Події тих часів добре описав Д. М. Медведєв у книзі «На берегах Південного Бугу».

Після війни Д. Т. Бурченко працював у Вінниці головою облвиконкому, секретарем обкому партії, головою парткомісії обкому. Кілька місяців тому пішов на пенсію.

РАЗОМ З СОСЮРОЮ

Мирон Олексійович Камінський

— А я розкажу вам про комсомольців-воїнів, — підвівся Мирон Олексійович.

Мимоволі милуєшся його виправкою. Широкоплечий, стрункий, хоч побіліли його скроні. Йде по кімнаті, а підлога аж скрипить. Просто не віриться, що ця людина прожила шістдесят чотири роки. Розповідати теж почав бадьоро:

— В дев'ятнадцятому служив у Єлисаветградському караульному полку. Тоді ж навесні отримав комсомольський, а восени — партійний квиток. Чого тільки не траплялося! Та найбільше чомусь запам'ятався один березневий день...

Група комсомольців несла варту у військкоматі. Зараз в цьому будинку — третя міська лікарня. Микола Арановський став біля входу. Я з комендантом знаходився на другому поверсі. Було тихе надвечір'я. Раптом — постріл. Збігли вниз. А там Микола вовтузиться з двома незнайомцями. Схопили їх. Виявилось, що то «посланці» з банди Григор'єва. Документи хотіли захопити.

Уважно слухаю оповідача, не перебиваю.

СТОРІНКИ ОДНІЄЇ ЮНОСТІ

Далі дізнаюся, що та вилазка — не випадковість. У бандитів свої люди були навіть в полку. Одного дня Мирон Олексійович повертався з варти. Ще здаля почув у казармі якийсь лемент, вигуки. Прислухався. Виявилось, що то недавній царський офіцер мітинг зібрав. Не в усіх тоді ще бійців ясні голови були. Ось той і почав забивати їх. Голосно декламував:

— Я, любі друзі, за більшовиків! Але проти комуністів! Цих фанатиків потрібно знищувати.

— Це б то нас! — викрикнув юний Мирон.

Зчинилась тиснява. Хтось потягнувся до горла комсомольця. Вискочив з «обіймів» — і в штаб полку. Розповів про все. Вгамували.

— Знаєте, я навіть з відомим поетом Володимиром Сосюрою служив. Товаришували. Вчилися в Єлисаветграді в 1920 році на військово-політичних курсах при політвідділі реввоєнради 14-ї армії.

Зараз Мирон Олексійович — пенсіонер. Мешкає в Дніпропетровську.

Я. ОЛЕКСІЄНКО.

М. О. КАМІНСЬКИЙ в 1920 році.

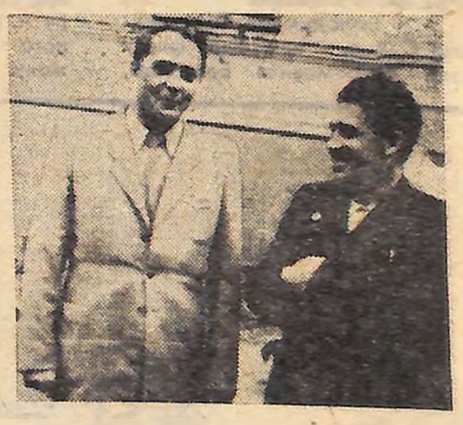

Одна із зустрічей М. О. КАМІНСЬКОГО з поетом В. М. СОСЮРОЮ (фото 1956 року).

ЗАЯВА ТАРС

ТАРС уповноважений заявити, що партійні і державні діячі Чехословацької Соціалістичної Республіки звернулись до Радянського Союзу та інших союзних держав з просьбою про подання братньому чехословацькому народові невідкладної допомоги, включаючи допомогу збройними силами. Це звернення викликане загрозою, яка виникла існуючому в Чехословаччині соціалістичному ладові і встановленій конституцією державності з боку контрреволюційних сил, які вступили в змову з ворожими соціалізмові зовнішніми силами.

Події в Чехословаччині і навколо неї були не раз предметом обміну думками керівників братніх соціалістичних країн, включаючи керівників Чехословаччини. Ці країни єдині в тому, що підтримка, зміцнення і захист соціалістичних завоювань народів є спільним інтернаціональним обов'язком усіх соціалістичних держав. Ця їх спільна позиція була урочисто проголошена і в Братіславській заяві.

Дальше загострення обстановки в Чехословаччині зачіпає життєві інтереси Радянського Союзу та інших соціалістичних країн, інтереси безпеки держав соціалістичної співдружності. Загроза соціалістичному ладові в Чехословаччині являє собою разом з тим загрозу підвалинам європейського миру.

Радянський уряд і уряди союзних країн — Народної Республіки Болгарії, Угорської Народної Республіки, Німецької Демократичної Республіки, Польської Народної Республіки, виходячи з принципів нерозривної дружби і співробітництва і відповідно до існуючих договірних зобов'язань, вирішили піти назустріч згаданій просьбі про подання братньому чехословацькому народові необхідної допомоги.

Це рішення повністю відповідає праву держав на індивідуальну і колективну самооборону, передбаченим у союзницьких договорах, укладених між братніми соціалістичними країнами. Воно відповідає також корінним інтересам наших країн у відстоюванні європейського миру проти сил мілітаризму, агресії і реваншу, які не раз ввергали народи Європи у війни.

Радянські військові підрозділи разом з військовими підрозділами названих союзних країн 21 серпня вступили на територію Чехословаччини. Вони будуть негайно виведені з ЧССР, як тільки загроза, яка створилась завоюванням соціалізму в Чехословаччині, загроза безпеці країн соціалістичної співдружності буде усунена і законні власті вважатимуть, що в дальшому перебуванні там цих військових підрозділів нема потреби.

Розпочаті дії не спрямовані проти якої-небудь держави і ні в якій мірі не ущемляють чиїх-небудь державних інтересів. Вони служать меті миру і продиктовані піклуванням про його зміцнення.

Братні країни твердо і рішуче протиставлять будь-якій загрозі іззовні свою непорушну солідарність. Нікому і ніколи не буде дозволено вирвати жодної ланки з співдружності соціалістичних держав.

СТОРІНКИ ОДНІЄЇ ЮНОСТІ

Перон залізничного вокзалу заповнили люди з комсомольськими значками. Це ветерани комсомолу області і юні, які носять комсомольські квитки зразка 50-го року революції, прийшли зустрічати гостей з Одеси. Пломеніють квіти. Сміх, жарти. Погляди всіх спрямовані туди, де ось-ось має виринути поїзд. І розмови, розмови. Тут і нерозлучні Мирон Олексійович Камінський та Дмитро Тимофійович Бурченко, Олександр Якович Жиденко, колишній секретар комсомольської організації однієї з шкіл області, нині генерал-майор у відставці, Яків Борисович Маслов, секретар першого Бобринецького райкому комсомолу, нині ленінградець, і багато інших зачинателів славних комсомольських справ у буремні 1920—1930 роки.

Є про що розповісти кожному, бо життя пройшло у борні, в горінні. І молодь слухає, вслухається. Он оточили хлопці і дівчата високу літню людину. То — Микола Семенович Дячковський. Він весело поблискує скельцями окулярів, то всміхається, то жестикулює. І ні на хвилину не змовкає струмок розповіді. Здається, що в колі сімнадцяти- і вісімнадцятирічних Микола Семенович скинув з своїх шістдесяти принаймні років з тридцять. Навіть більше. І здається, що він такий же жвавий і енергійний, як і тоді, коли ще працював у надзвичайній комісії. До речі, корінний єлисаветградець Коля Дячковський став членом цієї комісії ще в чотирнадцять років. У п'ятнадцять вже працював у Федварі у волосному ревкомі, а в неповних шістнадцять вступив до загону частин особливого призначення.

ЛЕНІНГРАД. ОДЕСА.

Якось Коля Дячковський та Іван Самрюк везли пошту в Єлисаветград. В районі Оситняжки ту пошту намагалися перехопити бандити. Більше десятка їх було. Та юнаки не розгубилися. Вони візникові наказали їхати вперед, а самі, зіскочивши з підводи, почали відстрілюватись, не даючи змоги бандитам наблизитись до підводи.

Зазнав Микола Семенович і радість творчої праці, і біль втрати друзів, коли боровся з німецькими фашистами в підпіллі. Та ніщо не зломило колишнього комсомольця. І то не здається, він дійсно все такий же завзятий і енергійний. Пенсіонер М. С. Дячковський активно співробітничає у журналі «Знання та праця», багато уваги приділяє пам'яткам давнини.

Пам'ятаєте, три роки тому пресу обійшло повідомлення, що відома Пізанська башта в Італії під загрозою. Оглядач газети «Правда» Віктор Маєвський згодом писав у журналі «Октябрь» (№ 11 за 1965 рік):

«Коли в «Правде» з'явилося невелике повідомлення про те, що Пізанській башті загрожує небезпека, редакція одержала десятки листів з усіх кінців країни». І далі про лист Миколи Семеновича: «Вчитель М. Дячковський з Києва, який займався реставрацією пам'ятників архітектури на Україні, пропонував у своєму листі: «Керуючись почуттям інтернаціонального обов'язку, в години загальної тривоги я висловлюю готовність надати допомогу італійському народові у справі врятування Пізанської башти, що є його національною гордістю».

Несподівано виринув із сонячного розливу красень-тепловоз, а за ним і яскраво-зелені вагони. Обійми, сльози радості.

— Здрастуй, земле кіровоградська, — посміхається ставний Іван Іванович Погребняк, колишній комсомолець з Добровеличківського району, нині одесит, викладач університету, приймаючи букет квітів.

У всіх чудовий, радісний настрій. Приємно зустрітися знов із молодістю одеситові генерал-лейтенанту у відставці Павлу Івановичу Левіну, який у буремні роки відповідав за комсомольську роботу воїнів полку, доктору технічних наук, професору Миколі Георгійовичу Скринському з Ленінграда, який очолював один з комсомольських осередків на Єлисаветградщині, — всім, всім ветеранам, які прибули на зліт.

Командуючий ВПС 51-ї окремої армії полковник В. О. СУДЕЦЬ. Вересень 1941 р.

«МИ ТВОРИМО ШОСТИЙ...»

За кілька днів до зустрічі з нашими славними ветеранами кореспондент «Молодого комунара» мав розмову з комсомольськими активістами, молодими хліборобами, хлопцями й дівчатами, якими гордиться весь наш степовий край.

Кожному — одне запитання:

— Що ти можеш сказати своїм прославленим землякам про тих, хто творить на Кіровоградщині шостий комсомольський подвиг?

СПРАВИ ВАШОЇ ЗМІНИ

РАІСА ОНИЩЕНКО, секретар Новоархангельського райкому ЛКСМУ:

— В ці дні в районі найбільше говорили про молодих тваринників колгоспу «Зоря комунізму». На фермі, де завідуючим комуніст В. В. Васильєв, на корову вже надоєно близько 3200 кілограмів молока. Щодня ця цифра збільшується на 20—22. Найвищий рубіж у Валентини Романенко. Вона вже має на корову близько 3000 кілограмів молока.

ВЛАДЛЕН НЕСТЕРЕНКО, секретар Новгородківського райкому комсомолу:

— Колись завідуюча молочно-товарною фермою колгоспу імені Леніна Герой Соціалістичної Праці Катерина Петрівна Дмитровська була кращою дояркою в районі. Нині її учениця — наша ровесниця Тетяна Марущак рапортує: «З початку року на корову надоєно 3700 кілограмів молока». Мета в Тетяни — бути в загоні п'ятитисячниць.

МИ ВЕЛИ РАДЯНСЬКИХ СОКОЛІВ

Майже чверть століття тому червонозорі воїни звільнили місто Кіровоград від німецько-фашистських загарбників. У його звільненні брав участь і наш земляк, ветеран комсомолу Кіровоградщини, маршал авіації, Герой Радянського Союзу, командуючий 17-ю повітряною армією 3-го Українського фронту В. О. СУДЕЦЬ.

З особистого архіву маршала авіації, Героя Радянського Союзу

В. О. СУДЦЯ

ЩЕ КИПІЛИ у вогні дніпровські кручі і свіжими були сліди гарячих поєдинків на плацдармах, а льотчики вже билися над просторами Правобережної України.

Війська 2-го Українського фронту перейшли в наступ на початку січня 1944 року і 8 січня оволоділи Кіровоградом.

Бої на Кіровоградському напрямку почалися ще з середини жовтня 1943 року. Тут оборонялись німецько-фашистські групи армій «Південь» і «А».

Для розгрому цього угрупування і звільнення Правобережної України і Криму радянське командування залучило війська чотирьох українських фронтів і Окремої приморської армії, які мали в своєму складі до 41 процента стрілецьких, 84 проценти танкових військ і 5 повітряних армій.

7 січня Кіровоград був з усіх сторін охоплений військами 5-ї гвардійської армії генерала Жадова, 7-ї гвардійської армії генерала Шумилова, 5-ї гвардійської танкової армії генерала Ротмістрова, які після тяжких боїв 8 січня 1944 року повністю звільнили місто від ворожих військ, зайнявши в цей день ще 40 населених пунктів Кіровоградської області.

Велику допомогу нашим наземним військам подавали льотчики 5-ї повітряної армії генерала С. К. Горюнова. Після звільнення Лелеківки тільки в одній із балок було знайдено більше 400 автомашин, 52 танки, 50 самохідних гармат, які знищила наша авіація.

В ході боїв на Кіровоградському і Криворізькому напрямках в листопаді і грудні 1943 року для допомоги військам фронту, які наступали, залучались авіаційні з'єднання 9-го змішаного авіаційного корпусу генерала Толстікова та інші з'єднання і частини 17-ї повітряної армії 3-го Українського фронту, якою в той час я командував. Після звільнення міста від фашистів на кіровоградському аеродромному вузлі до травня 1944 року базувалась і вела бойові дії 244 бомбардувальна дивізія полковника Недосекіна та інші частини 17-ї повітряної армії.

Я розповів вам, мої дорогі земляки і молодь, коротко про звільнення вашого міста. Розказав тому, щоб пам'ятали наші сучасники і наші нащадки цю титанічну битву і своїм героїчним трудом зміцнювали велич великої соціалістичної Батьківщини, берегли як зіницю ока її свободу і незалежність, примножували її славу серед народів світу і свято берегли пам'ять про великі подвиги своїх батьків, матерів, старших братів і сестер.

ВУЛИЦЯ ВОЄВОДІНА

1.

— Колю, куди ми поїдемо? В таку далеку сторону? Там, кажуть, ще повно банд.

— Нічого, мамо, скрізь люди, і Радянська влада теж скрізь. Я не можу відмовитися. Мене посилає комсомол.

Після смерті батька Микола залишився за старшого у сім'ї. З ним завжди радилася мати, сестри. Зовсім юний, він якось зразу змужнів, особливо після того, як його прийняли в комсомол, і був опорою для сім'ї.

Він працював на телеграфі, а вечорами вчився. І ось тепер, коли школу закінчено, його посилають на Україну, в незнаний край.

Як тут не лякатися, не переживати? Та й час який важкий!

Микола лагідно посміхається і ніжно дивиться на матір. Тільки-но вона твердо вирішила наполягати на своєму, а оця його посмішка обеззброїла її. Ну, в кого він вдався такий ніжний і впертий!

— Мамусю, все буде гаразд, складай чемодани.

Отак завжди, завжди зробить по-своєму...

2.

...Запряжений парою худих коней віз повільно котиться, підстрибуючи на грудках. Легенькі хмарки, пропливаючи по небу, ніби й не закривають пекуче сонце. Розімлівши від спеки, хлопці тихенько наспівують «Ой не ходи, Грицю».

Пісню обриває наймолодший:

— От ти, Колю, ніби начальство. Помоєму, завідуючий повинен сидіти в канцелярії, щось писати, керувати. А ти от з нами все по селах і по селах. Сам заготовляєш зерно і везеш на свій пункт. Хіба це порядок?

— Нічого, хлопці! Настане час, будемо ще й так завідувати.

— Дуже хочеться побачити, яке воно буде життя, — озвався Сашко Свищенко.

Він був мрійником, цей Сашко. Та й не тільки він. Усі вони любили помріяти про життя, яке прийде, коли розгромлять всіх ворогів і не треба буде ходити із зброєю.

Ні, вони не скаржаться на своє сьогоднішнє буття.

Але іноді... Тоді, наприклад, як лежиш уночі в дорозі і тихо мигтять на небі зорі, або ось зараз, коли навколо так дрімотно, мимоволі хочеться заглянути наперед, уявити, що можна буде жити і не думати про те, що хочеться їсти, піти в клуб у новому костюмі.

— І обов'язково з галстуком, — вголос мовить Юзик. — Правда, хлопці, тоді ж не будуть вважати за міщанство костюм із галстуком? Мені так подобається!

— Не знаю, — відповів Микола, дивлячись на свою вилиняну гімнастьорку. — може, не будуть...

В долині показався Польямпіль. Десь зразу пропали всі мрії, юнаки посерйознішали. Попереду важливе і складне завдання. Звичайно, зараз не те, що було рік тому, при продрозверстці. Але куркуль продовжує ховати хліб, намовляє селян не давати хліб державі. З ним, сільським глитаєм, спілкуються й залишки банд, що ховаються в лісах і ще часом шастають по селах.

Наступного дня поверталися в Гайзорон. Слідом за ними йшла валка з зерном.

Розходячись додому, вони домовлялися про зустріч у клубі.

— Ти ж, Колю, не запізнюйся, — просив Сашко Свищенко. — сьогодні наші ставлять «Наталку Полтавку».

— Добре, добре, ось тільки випишу квитанції, підіб'ю баланс, збігаю додому...

Ще з порога кинув сестрам:

— Збирайтеся, підем у клуб, сьогодні вистава!

— Мені щось нездужається, — відповіла Зіна. — а Шура вже й зібралася.

Нашвидку попоївши, Микола вдягнув сорочку, старанно випрану і залатану матір'ю, і зібрався йти.

— Ти ж не затримуйся, синку. Небезпечно.

— Не турбуйся, мамо.

...Задушний серпневий вечір обгорнув теплом брата й сестру, коли вони вийшли з хати. Зібравшись докупи, хмари закрили небо, і наче тяжіли над землею. Поспішаючи і на ходу вітаючись із знайомими, вони прийшли на станцію. У великому пакгаузі, що був за клуба, найшло вже повно. Розшукавши знайомих, Микола пристроїв Шуру, а сам пішов за куліси.

Артисти були вже готові, і спектакль от-от мав розпочатися. Раптом двері рвучко прочинилися, і знайомий чоловік у кожанці став на дверях.

— Як пройти на сцену? — питає.

— Товариші, — звернувся він до присутніх у залі. — На Хащувате напала банда. Всі члени партії і комсомольці негайно виїжджають на боротьбу з нею. І якщо є бажаючі з безпартійних, будь ласка, зброю одержите у нас.

Хвилин через двадцять загін виїхав на Хащувате.

Поруч з Миколою скакав верхи юнак у червоних шароварах, у вишитій сорочці, з наліпленими вусами. Він не встиг переодягтися і зняти грим.

— Ти хоч вуса зірви!

— Нехай будуть, а то ще загублю.

...З вечора Шура поверталася одна. Вона вже підходила додому, як линув дощ. Він йшов всю ніч. На хаті, в якій жили Воєводіни, дах був поламаний, і в квартирі справжній потоп. Ніхто не заснув у ту ніч. Тісно притулившись одна до одної, жінки чекали Миколу.

А на ранок яскраво світило сонце. Миколу привезли на підводі. Ворожа куля влучила в серце, коли він, вирвавшись вперед, поскакав на бандитів...

Здавалося, весь Гайворон вийшов на вулицю ховати відважного юнака. Попереду члени партійного осередку і комсомольці з рушницями. Вони салютували своєму товаришу. Опускаючи в могилу, його пам'яттю поклялися добити ворога, побудувати нове життя,

...Стоїть недалеко від вулиці Миколи Воєводіна великий будинок, потопає в зелені. На видному місці в кімнаті висить портрет юнака в сірому кашкеті. Його подарували родині комсомольці в день, коли відзначали сорокаріччя з дня створення першого осередку в Гайворонні.

С. ЕЙДЛІН.

Гайворонський район.

Комсомольська юність учасниці II зльоту Л. Г. ЛЮДМИЛОВОЇ. Фото 1925 р.

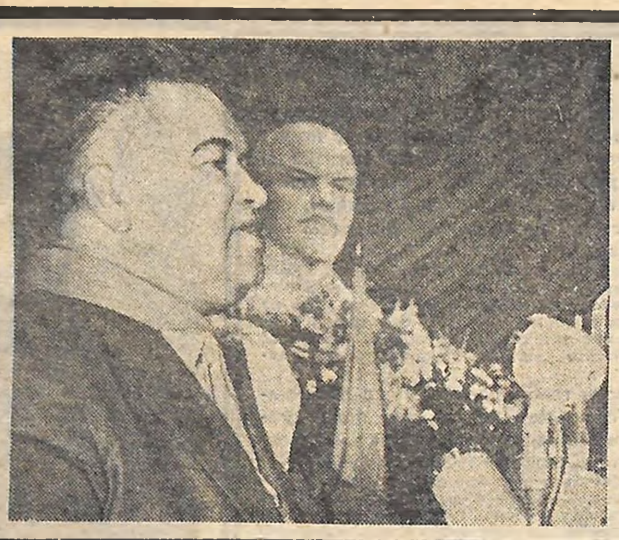

ЦЕ БУЛО НА ПЕРШОМУ ЗЛЬОТІ

Письменник Євген ПОПОВКІН був учасником Першого зльоту ветеранів комсомолу Кіровоградщини (фото зліва).

Було що згадати першому комсомольцю т. ГЛЕЙЗЕРУ (фото внизу).

ПО-ЗАЙЦЕВСЬКИ

СПРАВИ ВАШОЇ ЗМІНИ

НАД СТАНЦІЄЮ Плетений Ташлик стелився теплий літній вечір. Поїзд, який вів Віктор Лученко, зупинив тут червоний вогник світлофора. «Мабуть, пасажирський треба пропустити», — здогадався машиніст. Невдовзі й справді почувся ритмічний стук зелених вагонів.

— Зараз і ми рушимо, — повернув голову до свого помічника Лученко.

Обидва зайняли свої робочі місця. Раптом... Обличчя Віктора враз змінилося, зблідло: між коліями, по яких мчав пасажирський поїзд, сидів хлопчик років трьох-чотирьох і безтурботно грався камінчиками.

Майже з-під коліс встиг вихопити малого. Від розгубленості впав з ним біля рейок, пригнув голову. Отямившись, хотів відвести хлопця до батька, котрий працював тут же на станції. Та де там! Бешкетнику все це здалося чудовою грою, і він дременув насипом, показуючи язика невідомо чому, як він, мабуть, думав, розгубленому дяді.

Через кілька хвилин світлофор засміявся зеленим вогником. Молодіжний екіпаж повів поїзд до наступної станції.

А то якось Віктор вів поїзд до станції Колосовка. Світлофори весь час вітали зеленими вогниками. Швидкість висока. Не завжди так трапляється. Несподівано за поворотом з лісосмуги вийшло троє: мале дике козеня і його батьки. Зупинились на шпалах. Тварини розгубились, не реагували ні на стук коліс, ні на гудіння локомотива. Відстань же між тепловозом і ними мала. Про зупинку й годі думати.

Мале не витримало, злякалось. За ним кинулась в кущі й мати. А козел, чи то від упертості, чи, може, він якось хотів врятувати свою сім'ю, став насупроти поїзда і ні з місця... Так і загинув...

Не людина. І все ж Лученко довго не міг забути той день. А коли веде поїзд на Колосовку, то й нині пригадує хороброго, впертого батька-козла...

ПРО МАШИНІСТА мені недавно розповіли в Помічнянському локомотивному депо. Секретар партійної організації підприємства І. Г. Березовський хвалився:

— Лученко — учень Миколи Зайцева.

Назвав імена інших передових молодих водіїв сталевих магістралей. І що характерно — більшість з них пройшли школу Зайцева. Нині самі передають досвід новачкам. У того ж Віктора Лученка вже проходили стажування вісім локомотивників. Один з них — Станіслав Капканюк давно в передовиках ходить.

Зустрівся я і з Миколою. Це тридцятирічний невисокий широкоплечий здоров'як. Зовні — він ще молодший. Смаглявець, з чорними бровами. Очі теж тернові. Зразу помітив його серед тепловозників. Ось тільки на розмову скупий. Важко щось витягнути цікаве. Повільно, неквапом повторює одне й те ж:

— Почав кочегаром на паровозі. Потім помічником. Як прийшли в депо тепловози, перекваліфікувався...

Машиніста виручає секретар комітету комсомолу Віктор Сушко:

— Розкажи, як в дорозі в одному дизелі поршні підгоріли. Вибух парів масла в картері був. А не зупинився в степу. Зумів довести поїзд до станції... Як новачків пильності вчив...

— Старе. Навіщо пригадувати минувшину.

Нині машиністи на ювілейній трудовій вахті. Готують трудові дарунки 50-річчю ВЛКСМ. Змагаються. Попереду — Зайцев.

З початку року він уже заощадив близько 7 тисяч кілограмів дизельного палива. По 4—5 тисяч зекономили його Лученко, Ютиш, Капканюк та десятки інших їх ровесників.

А всього комсомольсько-молодіжна колона депо заощадила стільки палива, що на ньому можна провести п'ять поїздів середньої ваги від Помічної до Москви і назад.

У кожного залізничника висока продуктивність праці. І не дивно. Бо всі вони трудяться по-зайцевськи.

О. ЛАДАН.

м. Помічна.

ЗОРЯНА ПАНОРАМА

Серед мерехтливої феєрії вечірнього міста ніби виростають його очі. І зникають. Потім з'являються знову, тільки ближчі, виразніші; світлі очі людини, яку я шукаю.

І ось...

В міцному потиску руки невисокого на зріст, сивого чоловіка ще добре відчувається бадьорість і енергія.

— Сядьмо, — запропонував. — Я Сидяк, Петро Васильович, — посміхаючись, помітно зробив наголос на першому слові.

Доброзичливий, відвертий погляд, щира усмішка вселяють довір'я й повагу, викликають готовність вислухати людину до кінця.

Пливли спогади.

...Батько каже, що потрібно стріляти буржуїв. Ось виросту, тільки що довго...

Та гірка доля обігнала мрії хлопця. В дванадцять став працювати зі старшим

братом на залізниці. Але іноді в маленькому обірваному хлопчикові брали верх пустощі. Тоді оченята струмились веселими блискітками, грали загадковістю.

В пальцях — голівка кульбаби. Дмухнув — і залишилась одна ніжка.

— Тату, бачили? Ніжка — це ми. А то всі вороги полетіли від нас. Дивись, дивись, як далеко. Які далі, то найбільше бояться нас. А ось поряд сіла — це ворог клятий. — І нога підлітка наступила на пушинку, вдавила її в землю.

Підняв очі до неба, і замість пушинок з'явились в дитячій уяві зорі. Серед білого дня. Весело, гарно; і ось ніби повели танок, швидше, швидше — і вже крутиться химерний вихор...

Похмурого сірого дня, весь мокрий від осінньої мжички, ввійшов батько, чомусь сумний, рука відразу ж потягнулась до шапки. Стурбовані очі підлітка очікувально зупинилися: «Що? Як?»

— Розстріляли їх, синку.

Це тих, що втекли з царського фронту.

Лагідно поклав руку на плече, несподівано струсонув хлопця:

— А ми ж усі разом, тепер таких багато, як ті двоє. Сьогодні був мітинг на могилі. Завтра теж. Підеш?

...Маленький дерев'яний будиночок на Костельній (нині вулиця Щорса) був переповнений. Петро вперше на зборах в клубі молоді. Крізь гамір і тривожні голоси прорвався сміх, неначе й не загрожував місту Григор'єв. Та мить — і запала тиша, проникливі очі хлопця шукали промовця.

«Разом, каже, відіб'ємо ворога, закистимо місто, тільки об'єднаною силою всіх», — думав хлопець.

Головорізи Григор'єва зайняли місто і влаштували облави, шукали зброю. Запам'ятав Петро, як за знайдений порожній патрон вішали на дверях, на воротах.

«У нас не знайдуть», — думав про ящик з гвинтівками, закопаний аж за двором.

Багнетами обнишпорили весь город, подвір'я, хату. Не знайшли. Брати з батьком відкопали його, коли три дні точилися бої і Червона Армія звільняла місто.

...Вони відразу здружились. Шурі Іваненку, комсоргу, сподобався цей вдумливий юнак. Їх обох незабаром направили на завод «Червона зірка». Петро відчув велику відповідальність своєї справи, справи, в яку він вкладав усю свою наснагу і вміння. Потрібно було боротися з головною бідою того часу — безробіттям.

Щоб залучити до комсомольського осередку молодь, на заводі на кожних десять робітників влаштували по два безробітних підлітки.

І зараз розповідає Петро Васильович:

— Не сам я робив. Всі робили велику справу революції, всі вірили у неї, і це додавало сил у роботі.

Поблизу розгулюють банди Махна і Тютюнника.

...Комсорг стрілою розтинає згустки ночі, припавши до кулемета на тачанці. Б'ється сполохано курява з-під коліс. Миготять, блискають світлячки куль, а Петру вже вдаються зорі, тремтливі, неспокійні. Вони розриваються на шматочки, гаснуть, злітають знову і пливуть хвильними колами в очах юнака...

Замовк кулемет, тільки кидало на вибоїнах, і пробудився Петро від марення, подивився навкруги — це був, мабуть, останній бій з бандитами.

Він не був жорстокий, любив тишу і коло друзів. Та самоаналіз, свідомість підказували — так треба в ім'я Вітчизни; не дивись на скривавлені, в гримасах болю обличчя вмираючих бандитів. Жаліти не можна — завтра ж вони вб'ють тебе, більше, тоді вони можуть повернути собі все, що коштувало стільки крові людей твоєї країни.

І міцно стиснуті уста розходились в посмішку, коли він розмовляв з друзями, задумливі очі грали тоді веселими іскорками. Члени повітового комітету комсомолу, слухаючи звіт юнака про роботу комсомольського осередку заводу, думали:

«Звідки в цього юнака, на вигляд підлітка, стільки моральної сили, витримки і фізичної витривалості?»

Піднімати завод, зводити стіни нових корпусів без зарплати, частину вбогого пайка віддавати підшефним в дитячий будинок — все це вкладалося в голові Петра як потрібне (інакше й бути не могло), як і таке, за яким прийде інше, нове, давно вже омріяне й світле.

Тут, на «Червоній зірці», його прийняли в партію.

Орден «Червоного Прапора», три ордени «Червоної Зірки», п'ять медалей — це доблесний шлях воїна-комуніста Петра Васильовича Сидяка у Великій Вітчизняній війні. Сталінград, Курськ, Україна, Берлін — ці місця він пройшов з Кіровоградською дивізією, яка визволила і наше місто.

— Я глибоко переконаний, — говорить Петро Васильович, — що наші юнаки і дівчата прийняли вічний вогонь невмирущих традицій від своїх батьків і з честю пронесуть його до мети.

Ми вийшли надвір, і від теплоелектроцентралі, де зараз працює Петро Васильович, відкрилась вогнесяйна панорама міста. Зірки, тремтливі, синьокі красуні, підморгували з глибини.

Небо вогнів зливалось з яскравою загравою міста. Я обернувся: Петро Васильович м'яким поглядом охоплював цю широчінь, і в його очах, ще задумливих від спогадів, відбивалось усе місто, плило панорамою зір, йшло в сьогодні.

А. НЕЧИТАЙЛО,
студент факультету журналістики Київського держуніверситету.

СПОРТ

НОКДАУН МИКОЛАЇВЦІВ

«ЗІРКА» — «СУДНОБУДІВНИК» (0:1)

Програш такій команді, якою зараз є миколаївський «Суднобудівник», причому з мінімальною перевагою — в один м'яч, можна не вважати катастрофічним.

І все ж, матч в Кіровограді для більшості болільників був сумним. Таке не важко пояснити.

По-перше, до цієї зустрічі «Зірка» прийшла на п'ятому місці в турнірній таблиці і програш загрожує скочуванням в такі низи, з яких буде нелегко знову вибратися

По-друге, гра була дуже принциповою для «Зірки»: за останні десять років миколаївці лише одного разу (в 1958 році) добилися на кіровоградському полі нічиєї, а в шести випадках залишали його переможеними.

Випадковостей не було. «Зірка» навіть виграла перший тайм, якщо класифікувати його, як це роблять на боксерському рингу, по очках. Вона мала деяку ігрову і територіальну перевагу.

На Агрегатному заводі проходять міжцехові змагання з футбола.

Фото О. ПЛУЖНИКА.

● ПОКАЗУЄ КІРОВОГРАД

П'ЯТНИЦЯ, 23 серпня. Перша програма. 16.30 — Для школярів. «На приз «Шкіряний м'яч». (Луганськ). 17.30 — Для школярів. «Зустріч з природою». (К). 18.00 — «Подвиг». Телеальманах. (Харків). 18.30 — До 50-річчя ВЛКСМ. «Зустріч з молоддю». (Кіровоград). 18.50 — До 100-річчя з дня народження В. І. Леніна. «Торжество ленінських ідей». (Одеса). 19.20 — Музичний антракт. (К). 19.30 — Першість СРСР з футбола: «Динамо» (Москва) — ЦСКА. 21.15 — «Естафета новин». (М). 22.15 — «Пісня не знає кордону». Фестиваль пісні у Сопоті.

● ПОКАЗУЄ МИКОЛАЇВ

ЧЕТВЕР, 22 серпня. 16.40 — Художній фільм «Спрага». 18.00 — До 100-річчя з дня народження В. І. Леніна. «Розмова через роки». (Дніпропетровськ). 18.30 — «П'ятирічку — достроково». Економісти за «круглим столом». (К). 19.00 — Футбол: «Чорноморець» — «Динамо». (Київ). 20.45 — Документальний фільм. 21.15 — Д. Тейлор — «Зустріч». Телевізійний спектакль. (М). 22.15 — «Пісня не знає кордонів». (Сопот).

П'ЯТНИЦЯ, 23 серпня. 16.30 — «На приз «Шкіряний м'яч». (Луганськ). 17.30 — «Альбом природи». (М). 18.00 — До 25-річчя з дня визволення Харкова від німецько-фашистських загарбників. Телевізійний альманах «Подвиг». (Харків). 18.30 — Телевізійні вісті. (К). 18.50 — До 100-річчя з дня народження В. І. Леніна. «Торжество ленінських ідей». (Одеса). 19.20 — Музичний антракт. (К). 19.30 — Футбол: «Динамо» (Москва) — ЦСКА. 21.15 — Естафета новин. (М). 22.15 — «Пісня не знає кордонів». (Сопот).

АДРЕСА і ТЕЛЕФОНИ

м. Кіровоград, вул. Луначарського, 36.
Телефони: секретаріату — 2-45-35, відділів — 2-45-36.

«МОЛОДОЙ КОММУНАР» — орган Кировоградского обкома ЛКСМУ, г. Кировоград.

Редактор В. ПОГРІБНИЙ.

БК 02315. Індекс 01197 обласного управління по пресі, м. Друкарня ім. Г. М. Димитрова Кіровоград, вул. Глінки, 2. Зам. № 4049. Тираж 41 200.